

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р. Румяна Панкова – научен ръководител на Розанна Чижова на дисертационния труд **„Интерактивни техники за развиване на личностни умения в социалната адаптация на личността. Креативна Арт терапия за 15-16годишни“** за придобиване на о.н.с. „доктор“, по шифър 8.2. Изобразително изкуство, към катедра – Психология на изкуството, художествено образование и общообразователни дисциплини

Дисертацията е в обем от 253 стр., приложение от 23 стр., автореферат – отговарящ на основния научен текст, 4 публикации и доклади в научни конференции.

Научният труд представя една оригинално обобщена теория и практика на арт терапията в конкретна методика за 15-16 годишни деца. Значимостта му се определя от алтернативния опит на автора в креативното развитие на личността – „Методика за провеждането на групова арт-терапевтична интерактивна игра“ за 11 годишни в магистърската теза и предложеният авторски модел за формиране на личностни и социални умения в тийнейджърска възраст. Розанна Чижова има четири участия в разработването на тренинги по арт терапия: първият е по време на Националната конференция по арт терапия на 15 – 16 май 2016 г. в НХА; вторият с водещ Рейнхилд Герум от 4 до 6 ноември 2016 г. в НХА; третият в проект EDUCATION STUDIO, осъществен с подкрепата на Еразмус +, Клуж-Напока, Румъния проведен между 12-19 юни, 2016 г.; четвъртият в IX - та международна конференция „Приобщаващо образование“, където участва с доклад и се включва в разработване на тренинг за психодраматични умения. Има посещения на допълнителни лекции и семинарни упражнения в Хартфорширския университет, Хатфилд, Англия в периода от септември 2017 до януари 2018 год. в катедра „Арт терапия“.

Изборът на докторанта в този тематичен кръг на изследвания е свързан с определени атитюди, към образованието и развитието на подрастващите. Съчетаването на изброените методики с образователните модули, хармонизира социално-психологически климат на израстване на новите

поколения и отговаря на отдавна назрелите въпроси и проблеми за повишената агресивност в юношеската възраст.

Авторът внимателно проследява факторите и условията, които детерминират поведението и мисленето на тийнейджърите. В структурата на методическата разработка откриваме рефлексивно конструиране, като инструмент на самопознаващия се субект. Рефлексията е в основата на процеса на постигане истината за света, за себе си и другите, чрез интеракцията в широк социален контекст. Този процес е маркиран, като лично преживяване и афективна пристрастност. За да бъде избегната тази емоционална пристрастност е необходим диалогът с другите, чрез който се постига рационалност в мисленето за самия себе си или се достига до автентична истина. Методичният формат на докторанта „Различни заедно“ визира разбирането за пространство на диалога, което едновременно обединява и разграничава психичните процеси емпатия и рефлексия. Направените изводи от проведените сесии, ни представят критичната рецепция на автора и същевременно търсенето на креативни и позитивни решения. От позицията си на научен ръководител и като супервайзор на експерименталната практика, определено мога да изразя своята убеденост в качествата на Розанна, като водещ арт терапевт. Направените описи на всяка сесия, в четирите столични училища и аналитичната характеристика на всеки участник в тренинга, отразяват уменията на докторанта за релевантна оценка, съобразена с особеностите на всяка аудитория. Подобна интерпретация на свободни отговори и наблюдение на реакциите на всеки един от учениците в групата е трудно постижима за начинаещ водещ. За да бъде успешен в подобни интерактивни ситуации, трябва да резонира позитивни емоции в членовете на групата. Това е най-трудно постижимо, особено когато не познаваш аудиторията или е нарушен принципа на доброволност.

Подобен опит носи своята уникалност, удовлетвореност или неудовлетвореност. Мисля, че Розанна се справи успешно с различните предизвикателства и запази своя ентузиазъм до края, като анализира и обясни всеки детайл от тази практика. В този смисъл методиката на автора има безспорен научен, образователен и приложен принос. Утвърждаването на подобни практики има дълъг и труден процес, но това изглежда не тревожи

докторанта, тя прояви необходимото спокойствие и толерантност, във всеки момент от практическите занимания.

В заключение бих добавила, сериозния обем от разгледана и анализирана научна литература на английски и руски език от докторанта.

Придобиването на опит в тази експериментална практика и доверието което получи от участниците в тренинга, мотивираха автора в желанието да продължи да разработва интерактивни техники за развитие на личностни умения в социалната адаптация на личността.

Въз основа на разгледаният дисертационен труд, анализа на неговата значимост и посочените научни и приложни приноси, давам своята положителна оценка и препоръчвам на уважаемото жури да присъди образователна и научна степен „доктор“ на Розанна Чижова.

/ доц. д-р. Румяна Панкова/